

TRADE PERSPECTIVES IN THE CONTEXT OF SAFETY, SECURITY, PRIVACY AND LOYALTY

*Sanda Renko*¹ & *Blaženka Knežević*²

UDK / UDC: 339.1:323.28(4-191.2)(4-11)(049.3)

JEL klasifikacija / JEL classification: F13

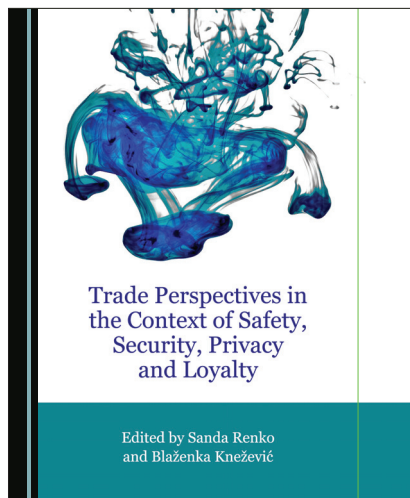
DOI: <https://doi.org/10.22598/pi-be/2018.12.1.185>

Prikaz knjige / Book review

Primljeno / Received: 17. svibnja 2018. / May 17, 2018

Prihvaćeno za tisak / Accepted for publishing: 11. lipnja 2018. / June 11, 2018

Uz velik angažman članova Katedre za trgovinu Ekonomskog fakulteta iz Zagreba i zaduženje autora iz drugih inozemnih i domaćih institucija, iz tiska je izašla knjiga na engleskom jeziku pod naslovom *Trade Perspectives in the Context of Safety, Security, Privacy and Loyalty*. Poglavlja knjige uredile su izvanredna profesorica Blaženka Knežević i redovita profesorica Sanda Renko s Ekonomskog fakulteta u Zagrebu, a knjigu je izdao ugledni izdavač iz Ujedinjenog Kraljevstva *Cambridge Scholars Publishing* (ISBN 978-1-52750-841-5). Svi tekstovi prošli su međunarodnu recenziju. Ovo je još jedan primjer uspješne suradnje Katedre za trgovinu s inozemnim izdavačima.

Rijetke su publikacije na temu trgovine i distribucije roba tako da se ovo djelo može opisati kao vrijedan doprinos u izučavanju trgovine. U jedanaest poglavlja knjige obrađene su teme koje danas neizostavno vezemo uz suvremenu trgovinu i operacije, a pokrivaju sigurnost trgovine i maloprodaje, utjecaj terorizma na tijekove roba, zaštitu od piratstva, privatnost kupaca u međunarodnim i domaćim transakcijama te razvoj koncepta lojalnosti. Može se zaključiti kako se glavni naponi autora odnose na predlaganje mjera kako preventivno djelovati u organizacijama

¹ Dr. sc. Sanda Renko, redoviti profesor, urednik, Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska, E-mail: srenko@efzg.hr

² Dr. sc. Blaženka Knežević, izvanredni profesor, urednik, Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska, E-mail: bknezevic@efzg.hr

i opskrbnim lancima da bi se spriječio nastanak sigurnosno-rizičnih situacija i stvorilo bolje povjerenje kupaca. Knjiga sadrži preko stotinu tabličnih i grafičkih prikaza, a na kraju knjige nalazi se i kazalo sa oko 250 relevantnih pojmova.

Ovo su goruće teme u znanstvenim i stručnim krugovima i sve je više relevantnih multidisciplinarnih istraživanja iz područja ekonomske sigurnosti tako da objavljeni tekstovi predstavljaju vrlo koristan, popularan i širok izvor znanja za znanstvenike i praktičare u međunarodnim okvirima. Okosnicu ove knjige čine odvojena istraživanja u kojima je sudjelovalo ukupno 28 prepoznatih autora iz Poljske, Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Srbije i Makedonije koje zajednički povezuje tržište Središnje i Istočne Europe i specifičnosti koje tamo vladaju. Očito da je sigurnost i zaštita osobnosti danas visoko rangirani čimbenik kod donošenja odluke o kupnji jer izloženost i nepouzdanost mogu ugroziti integritet kupca i trgovca.

Pregledavajući sadržaj knjige vidljivo je kako su autorska poglavlja podjednakog opsega i strukture. U prvome poglavlju autori Baković, Dužević i Damić objašnjavaju negativan utjecaj međunarodnog terorizma na opskrbne lance roba i pokušavaju istražiti koliko su ti lanci otporni na takve rizične situacije. Razvijaju okvir preventivnih sigurnosnih mjera koje bi donekle mogle povećati spremnost opskrbe na nastanak terorističkih događaja. U drugome poglavlju autori Vuletić, Naletina i Polić pokušavaju identificirati težinu koliko terorizam utječe na funkcioniranje trgovine, turističkih dolazaka i BDP, a sve klasificiranjem činova terorizma. Time stvaraju novu podlogu za izučavanje izravnih i neizravnih učinaka terorizma na ove gospodarske grane. Knego i Mišević u poglavlju pod naslovom "Elementi za procjenu manjka u hrvatskoj trgovini na malo" proširuju kontekst sigurnosti na prodavaonicu. Autori ovog poglavlja se bave mjerenjem gubitaka i drugim učincima nastanka različitih tipova manjkova u prodavaonici na operativni rezultat. Nadalje, u četvrtom poglavlju Bombińska pomoću iscrpnih statističkih podataka objašnjava razinu sigurnosti koja vlada u međunarodnim prekomorskim opskrbnim lancima i naglašava nedovoljan angažman oko borbe s prijetnjama morskog piratstva. Ekonomske učinke krivotvorenih proizvoda na gospodarstvo i pojedine gospodarske grane obradili su Rački Marinković i Dunković. Ovi autori u petome poglavlju sa pravnog stajališta obrađuju TRIPS sporazum, okvir zaštite patenata i žiga, originalnost brenda i implikacije krivotvorenja proizvoda na sigurnost potrošača. U svome empirijskom istraživanju, pomoću ekonometrijskih modela, pokušavaju kvantificirati financijski učinak trgovine krivotvorenim proizvodima na propušteni promet trgovaca. U šestom poglavlju, autori Marić i Vukmirović, te u sedmom poglavlju autori Toschevska-Trpchevska, Kikerova i Makrevska Disoska istražuju implikacije potrošačke politike i međunarodnih sporazuma na sigurnost tijekom roba.

U sedmom poglavlju knjige provedeno je istraživanje o rizicima koji prate pretvaranje sporadičnih kupaca u lojalne gdje su Kovač, Novak i Tompić predstavili rezultate svog empirijskog istraživanja koje je imalo cilj usporediti sklonosti lojalnih i sporadičnih kupaca. Petković, Stojković i Knežević u osmom poglavlju istražuju m-trgovinu kao vrlo popularan trendi kanal u maloprodaji, međutim, izložen mnogim sigurnosnim rizicima kojemu je svojstven problemi privatnosti. Autori sa teorijskog stajališta obrađuju VUCA čimbenike neizvjesnosti i kompleksnosti kako bi pokazali u kojoj mjeri

vlada sigurnost i privatnost u ovom kanalu maloprodaje na nacionalnom tržištu Srbije. Da postoje rizici i kod nisko-naponskih mikrolokacijskih uređaja koji se koriste u maloprodaji (npr. bluetooth, iBeacon), pokazali su autori Renko, Bošnjak i Peštek u desetom poglavlju knjige. Proveli su kvalitativnu studiju među maloprodajnim menadžerima u Hrvatskoj i kvantitativnu studiju na uzorku potrošača. Njihovi rezultati pokazuju na koji način ovi vidovi tehnologije mogu poboljšati iskustvo za kupce tijekom kupovine i kako unaprijediti maloprodajne operacije u cjelini. U posljednjem, poglavlju autorice Petljak, Štulec i Buljan provele su specijalno istraživanje lojalnosti u sektoru maloprodaje obuće i pomoću postignutih empirijskih rezultata pokazale što sve u ambijentu prodavaonice, i koji su to ostali čimbenici koji mogu pozitivno utjecati na lojalnost kupaca kod maloprodaje obuće.

Ovo znanstveno djelo u cjelini zasigurno će biti koristan izvor informacija za buduća istraživanja iz područja trgovine jer potiče na neke nove perspektive koje su do sada obilježavale i prate razvoj trgovine na tržištu Srednje i Istočnoj Europe. Međunarodni tim autora i recenzenata, te regionalna pokrivenost i aktualnost tema istraživanja osiguravaju ovoj knjizi izvrsnu prihvaćenost kod znanstvenika i stručnjaka.

Dr. sc. Dario Dunković, docent
Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
E-mail: ddunkovic@efzg.hr